

עברית: הבנה, הבעה ולשון
שאלון א'
מועד קיץ תשס"ח, 2008

הצעה לפתרון, מוגש על-ידי עידית גולץ ועופר שגיא, מורי קידום בגרות ופסיכומטרי מוקדש לתלמידינו!

פרק א – הבנה והבעה

שאלה 1

תשובה ד: להגן על אתרי מורשת התרבות והטבע בעולם ולשמר אותם.

שאלה 2

סעיפים א' ו-ב' משולבים:

- (1) אי אפשר להסיק מן המאמר. הסבר: במאמר מצוין כי במקרה הספציפי של עכו הוחלט כי רשות העתיקות היא שתגיש את המועמדות, אך אין להסיק מכך כי יש לעשות בכל מקרה אחר.
- (2) אפשר להסיק מן המאמר. הסבר בשורות 38-39: "וביצוריה המרשימים עמדו במצור שהטיל עליה נפוליאון באביב 1799".
- (3) אי אפשר להסיק מן המאמר. הסבר: אמנם זו השפעה אפשרית, אך אין בכך משום הבטחה.
- (4) אפשר להסיק מן המאמר. הסבר: במאמר מסופר כי שתי תקופות הפריחה של העיר הותירו בה סגנונות בנייה שונים.
- (5) אי אפשר להסיק מן המאמר. הסבר: במאמר נרמז כי העיר כלל אינה משגשגת.

שאלה 3

ג. לדווח על בחירתה של עכו העתיקה לעיר מורשת עולם.

שאלה 4

- א. קריטריון מספר 3 קובע כי על האתר הנבחר להוות עדות ייחודית או לפחות יוצאת דופן למסורת של תרבות קיימת או נכחדת. העיר העתיקה בעכו היא עדות ארכיטקטונית ותרבותית לתרבות הממלכה הצלבנית מן המאות ה-12 וה-13 וכן לזו של התרבות העותמאנית מן המאה ה-18.
- ב. (1) שני המבחנים הללו נקבעו על מנת להבטיח שבחירת האתר מצדיקה את עצמה – הן מבחינת האותנטיות של האתר הנבחר (דהיינו שהוא אכן אתר המכיל את המרכיבים

שבזכותם הוא זוכה לתואר ולהכרה של הארגון), והן מבחינת השמירה עליו, כלומר שהוא זוכה לשימור הולם, כזה שיבטיח את המשך קיומו ויצדיק השקעה בעתידו. (2) "ההכרזה על עכו העתיקה כעיר מורשת עולם עשויה להיות מנוף לשימורה ולשיקומה, כפי שמתחייב מן החתימה של מדינת ישראל על האמנה של אונסקו" (שורות 44-43).

שאלה 5

בשאלה זו נדרש התלמיד להביע עמדה לגבי הסוגיה המוזכרת, ולבססה באמצעות נתונים מתוך המאמר. ניתן להתייחס בתשובה אל ההשקעה הכלכלית הנדרשת על מנת לשמר את העיר וכן אל הפגיעה האפשרית בנוחיות התושבים (בשל תהליכי השימור והשיקום שעלולים להפריע להתנהלותם של חיי היומיום). מאידך חשוב להזכיר כי השקעה זו עשויה להיות משתלמת כיוון שהכרזת אונסקו צפויה להגביר את מספר התיירים הפוקדים את העיר, ומכאן גם צפויה הגדלה של הכנסות העיר מתיירות.

שאלה 6

- א. נתוני התרשים מצביעים על כך שבאוסטרליה ובניו-זילנד אתרי טבע תופסים נתח משמעותי וגדול יחסית לאתרי מורשת תרבות.
- ב. בעוד שכמחצית מאתרי מורשת התרבות העולמיים מרוכזים באירופה, הרי שאתרי מורשת טבע מפוזרים באופן שווה יותר בין אזורים שונים בעולם.
- ג. בתרשים 1 בולטת במיוחד העובדה כי כמחצית מאתרי מורשת התרבות ממוקמים באירופה. הסבר אפשרי לנתון זה נעוץ בעובדה שמדינות אירופה קיימות שנים רבות יותר, ולפיכך "הצטברו" בהן אתרי מורשת רבים יותר.

פרק ב – אוצר המילים והמשמעים ושם המספר

שאלה 8

- א. ההגדרה המתאימה ביותר במילון רב-מילים היא הגדרה מס' 1 (מקום מסוים, ובעיקר שטח המשמש למטרה כלשהי). הגדרה זו מתייחסת לכל מקום שהוא, לאו דווקא ארכיאולוגי, שהרי באונסקו לא מעוניינים בהכרח באתרים ארכיאולוגיים.
- ב. הכיבי ההגדרה: במילון רב-מילים מובאת הגדרה שאינה מופיעה במילון אבן-שושן (הגדרה 3: מקומו של גן על גבי הכרומוזום); ציון פרטים אטימולוגיים: במילון אבן-שושן מובאים פרטים אטימולוגיים לגבי גלגולה של המילה בשפות אחרות (בארמית, כפי שהיא מופיעה בספר עזרא, ואילו ברב-מילים לא מתייחסת לנתונים האטימולוגיים; הדגמות: במילון אבן-שושן מובאות דוגמות הלקוחות מרבדים עתיקים של השפה העברית (ממסכת זבחים), ואילו במילון רב-מילים מביאים דוגמות מומצאות מן העברית החדשה.
- ג. (1)
- מאיזה מקום אתה בארץ?

- הפארק הלאומי הוכרז כאתר לאומי.
  - נושא זה תופס מקום חשוב בדיון הציבורי.
  - מסביב לאתר הבנייה הוקמה גדר גבוהה ועליה שלט "סכנה".
- (2) על פי המשפטים הנתונים ניתן להסיק כי המילה 'אתר' נוטה לציין שטח פיזי בעל ייעוד ספציפי, ואילו המילה 'מקום' משמשת במשמעות כללית ומופשטת יותר.

שאלה 9

- (1) גאונות היצירה האנושית = גאונות היצירה שיצרו בני האדם
(2) זכאי ליחס אנושי = זכאי ליחס הומני ומכבד

שאלה 10

- א. תור הזהב
ב. מעמדה של עכו הלך ועלה, ומצבה הכלכלי השתפר בד בבד עם דעיכת האימפריה העותמאנית.

שאלה 11

- א. יצירת מופת; גאונות היצירה האנושית; עדות ייחודית; יוצאת דופן; איכות אוניברסלית יוצאת מן הכלל
ב. לכותבי האמנה חשוב להבהיר כי אתרים שייבחרו כמורשת הינם אלה שייחודיותם תבלוט מעל זו של אתרים אחרים, וכי מדובר בבחירה שהיא ייחודית וכזו המעניקה כבוד לאתר הנבחר.

שאלה 12

- א. תשובה (1) להתבסס
ב. תשובה (2) ינהגו בתבונה

שאלה 13

- (1) בשנת אלף תשע מאות שבעים ושתים יזם...
(2) שְמוֹנֶה מאות שנה
(3) שש ההנחיות

שאלה 14

בקץ האחרון ביקרו בעיר שבעה עשר אלף, שלוש מאות חמישים וחמישה תיירות ותיירים.

פרק ג – תחביר ומערכת הצורות

תחביר

שאלה 15

א.

א – איחוי (מחובר)

א – מורכב

א – פשוט

א – פשוט

ב.

(1) הקשר הלוגי המשותף: סיבה ותוצאה

(2) א – לכן; א – משום ש; א – נובע; א – IV - בשל

שאלה 16

א – משלים פועל

א – נושא

א – משלים שם (לוואי)

א – נושא

א – משלים פועל

א – משלים שם (לוואי)

שאלה 17

א. איבר א: חתמה = נושא; מדינת ישראל = נושא;

איבר ב: הוכרזו = נושא; (חמישה) אתרים = נושא.

ב. התחימה הנכונה היא תחימה א

שאלה 18

א. (1) 'עכו העתיקה' = שם ותואר; 'רשות העתיקות' = צירוף סמיכות

(2) המילה 'עתיקה' בצירוף 'עכו העתיקה' היא שם תואר, והיא מתייחסת לשנות קיומו של אתר בתוך העיר עכו; המילה 'עתיקות' בצירוף 'רשות העתיקות' הוא שם עצם, והיא מתייחסת לשיירים עצמם, דהיינו לחפצים/אתרים העתיקים עצמם.

ב. (1) צירוף יוצא דופן מבחינת המבנה: 'ערי ארץ ישראל' - סמיכות.

(2) 'עיר הנמל החשובה'

מערכת הצורות

שאלה 19

המילה	השורש	מילה מאותו שורש
מִסְרָת	מסר	נְמַסֵּר
אַרְגוֹן	ארגג	הַתְּאַרְגְּנוֹת
אֶתוֹר	אתר	יְאִתֵּר
מְגִישִׁים	נגש	הַתְּנַגְּשׁוֹת
נִבְחָן	בחנ	הַבְּחָנָה
תְּחוּם	תחמ	מִתְחַם

שאלה 20

הפועל	השורש	הבניין	צורת פועל נוספת מאותו בניין
יְכַלְלוּ	כלל	נפעל	נְכַלְלוּ
לְהִצִּיל	נצל	הפעיל	יִצִּילוּ
קִדְמָה	קדמ	קל	תִּקְדְּמוּ

שאלה 21

הפעיל	פיעל	התפעל	נפעל
הִפְרָה	עצוב	הִשְׁתַּלְּשַׁלְּתָה	הִמְשַׁכַּחְתָּה
הִכְרַזָּה	בִּקְרָה	הִדְרִדְרוּתָה	הִצְמַדְדוּתָה
הִבְדִּיל	תִּכְנֵן		

שאלה 22

- א. כל השמות הללו מציינים מקומות.
- ב. שורש + משקל: מסגד, מנהרה, מבצר
בסיס + צורן סופי: ספריה, פעוטון, נגריה
- ג. המילה 'מדרחוב' נוצרה בדרך של הלחם של שני בסיסים ('מדרכה' + 'רחוב')